

Akademikerne
v/ Nina Sverdrup Svendsen

Vår ref: HCA Oslo 22. september 2017

Forslag til ny personopplysningslov - høring

Innledning

Justis- og beredskapsdepartementet har sendt et forslag til ny personopplysningslov på høring med høringsfrist 16. oktober d.å. Det vises til epost fra Akademikerne av 30. august der Akademikernes medlemsforeninger bes om å gi innspill til denne høringen innen 25. september.

Tekna formidler herved sin høringsuttalelse til Akademikerne. Tekna vurderer også å avgi en egen høringsuttalelse direkte til departementet dersom dette anses politisk formålstjenlig.

Lovforslaget bygger på EUs nye personvernforordning og vil føre til et mer enhetlig regelverk i Europa. Det vil dermed bli enklere både for personer og bedrifter å forholde seg til personvernlovgivningen, og til å få gjort sine rettigheter gjeldende i hele EU/EØS. Regelverket er også bedre tilpasset den teknologiske utviklingen enn dagens regelverk på området.

Lovforslaget og forordningen viderefører hovedprinsippene i gjeldende norsk lovgivning. Det er altså ikke riktig at implementeringen i seg selv endrer mye av rettstilstanden på personvernområdet. De viktigste endringene er:

- Den registrertes rettigheter er styrket på flere punkter. Blant annet innføres en ny rettighet for den registrerte til å motta personopplysninger om seg selv og overføre disse fra en tjenestetilbyder til en annen (dataportabilitet).
- Det innføres plikt til å ha personvernråd giver for offentlige myndigheter og for visse private behandlingsansvarlige.
- Dagens begrensede melde- og konsesjonsplikt for behandling av personopplysninger bortfaller. Den erstattes med en plikt for den behandlingsansvarlige til selv å utrede personvernkonsekvenser og rådføre seg med Datatilsynet dersom konsekvensutredningen viser at behandlingen medfører høy risiko for personvernet.

- Datatilsynet får mulighet til å ilegge vesentlig høyere overtredelsesgebyr og departementet foreslår derfor at overtredelser av loven ikke lenger skal være straffbare.
- Det innføres en mer effektiv tilsynsordning på europeisk nivå, ved at behandlingsansvarlige med virksomhet i flere stater bare skal forholde seg til én tilsynsmyndighet i EU/EØS.

Tekna avgir sin høringsuttalelse ut fra et fagforeningsperspektiv. Dette innebærer at Tekna avgir sin høringsuttalelse på personvernets område som presumtivt involverer våre medlemmer og tillitsvalgte interesser. I tillegg kommer at en fagforening som Tekna organisasjonsmessig har enkelte særlige utfordringer knyttet til behandling av den sensitive personopplysningen fagforeningsmedlemskap. Tekna vil derfor omtale følgende problemstillinger i sitt hørings svar:

- 1. Kommunikasjon av rettsreglene på personvernområdet**
- 2. Behandling av den sensitive personopplysningen medlem av fagforening**
- 3. Innsyn i lønnsopplysninger**
- 4. Innsyn i ansattes epost mv**
- 5. Aktivitetslogg på arbeidsplassen i edb-system eller datanett**
- 6. Kameraovervåking på arbeidsplassen**
- 7. Regelverk om personvern knyttet til ansettelsesforhold**
- 8. Bransjestandard**

Høringsuttalelsen fra Tekna

Videre følger Teknas kommentarer til Høring om utkast til ny personopplysningslov – gjennomføring av personvernforordningen i norsk rett.

Generelt

Tekna er positiv til forslagene i høringsnotatet fordi det som fremmes av lovendringer etter vårt syn vil kunne styrke personvernet som sådan.

Kommunikasjon av rettsreglene på personvernområdet

Hovedspørsmålet er om departementets forslag til ny personopplysningslov kommuniserer godt nok med leseren om et allerede ytterst komplisert rettsområde der myndighetskravene er strenge. Det gjør lovforslaget dessverre ikke, noe som er lovforslagets største svakhet. I høringsnotatet pkt 3 tar departementet selv opp denne problemstillingen som «de pedagogiske utfordringene». Men departementet kan i nevnte punkt «ikke se at EØS-avtalen åpner for å gjennomføre forordningen ved å gjengi eller omskrive forordningens regler i det norske regelverket (transformasjon).» Dette står i sterk kontrast til hva forordningens fortale nr 8 presiserer, nemlig at:

Når det i denne forordning fastsettes at det kan innføres presiseringer eller begrensninger av dens regler gjennom medlemstatenes nasjonale rett, kan medlemsstatene, i den grad det er nødvendig av hensyn til sammenhengen og for å gjøre nasjonale bestemmelser forståelige for de personer de får anvendelse på, innarbeide elementer fra denne forordning i sin nasjonale rett.

I det danske forslaget til egen databeskyttelseslov er det nettopp mange av hovedreglene som gjengis fra forordningen, supplert av viktige unntak, se f.eks. det danske lovforslaget § 1 stk 2 flg. som definerer hva forordningen og loven regulerer, eller det danske lovforslaget kap 3 om behandling av opplysninger. Det norske lovforslaget er uten dette.

Det blir således vanskelig å forstå at EU-landet Danmark skal kunne ha en langt mer leservennlig tekst i sin lovgivning enn det EØS-landet Norge har når de to landene forholder seg til nøyaktig samme forordningstekst. At det materielle innholdet i de ufravelige delene av teksten i forordningen må følges og ikke omskrives, er selvsagt fordi Norges allerede har inngått en internasjonal forpliktelse. Dersom det likevel skulle oppstå strid mellom originalteksten i forordningen og gjengitt lovtekst i den norske personopplysningsloven og spesiallovgivningen, vil lovforslaget § 5 uansett gi forordningsteksten forrang.

I tillegg til de pedagogiske utfordringene lovforslaget innebærer, særlig for ledelsen, sikkerhetsansvarlig og personvernrådgiver i den enkelte virksomhet, vil tilsynsmyndighetenes opplysningsvirksomhet få ekstra utfordringer. Vanskelig tilgjengelige myndighetskrav vil dessuten gjøre virksomhetene unødvendig avhengig av advokat- og konsulentbransjen.

Det foreslås derfor følgende:

1. De viktigste materielle bestemmelsene i forordningen gjengis i den nye personopplysningsloven slik at hovedregler og unntak fra hovedreglene, både de forordningen fastsetter og det nasjonal rett selv kan utforme, kommer i naturlig og lesbar rekkefølge.
2. Lovtekst som gjengir forordningstekst må tydelig vise til forordningens tilsvarende ulike artikler og artikkelnumre.
3. Der det ut fra redaksjonelle grunner ikke gjengis tekst fra forordningen, må det opplyses om temaet og vises til forordningens eksakte artikkel og artikkelnummer.
4. For å få å få plass til ovennevnte bør loven i langt større grad enn i lovforslaget åpne opp for at detaljerte bestemmelser reguleres på forskriftsnivå. F eks bør antallet medlemmer i personvernemda og andre detaljer om nemda uten Stortingets interesse kunne reguleres ved kongelig resolusjon.

Behandling av den sensitive personopplysningen medlem av fagforening

Lovlig behandling, herunder oppbevaring og distribusjon, av informasjon om organiserte i fagforening er normalt en særlig utfordring for de tillitsvalgte lokalt og den ansatte i fagforeningenes sekretariater. En av de viktigste utfordringene er at fagforeningsmedlemskap i seg selv er en sensitiv personopplysning, noe som igjen innebærer at all kommunikasjon mellom medlemmene og fagforeningen sentralt ikke kan skje via åpen epost. Dette fordi åpen epost ikke er sikker nok distribusjonskanal for sensitive personopplysninger. Eposten må da isteden enten krypteres eller innholdet i den kommuniseres via et lukket nett med adgangskontroll. En slik prosedyre er ikke praktisk gjennomførbar for forsendelse av epost til det enkelte

fagforeningsmedlem. I praksis har fagforeningene derfor kun kryptert forsendelser av lister over medlemmer, evt at disse blir distribuert til tillitsvalgte via lukkede medlemssider.

En forutsetter at forordningen gir grunnlag for at norske myndigheter avklarer spørsmålet på egnet måte slik at fagforeningene opplever at de følger en korrekt praksis. Det kan i den sammenheng være en ide å regulere den til nå sensitive personopplysningen *medlem av fagforening* på en noe annen måte enn de andre sensitive opplysningene: a) rasemessig eller etnisk bakgrunn, eller politisk, filosofisk eller religiøs oppfatning, b) at en person har vært mistenkt, siktet, tiltalt eller dømt for en straffbar handling, c) helseforhold, d) seksuelle forhold. En antar at forordningen ikke vil være til hinder for dette.

Innsyn i lønnsopplysninger

En del lokale tillitsvalgte som forhandler lønn lokalt vil være interessert i innsyn i lønnsopplysninger til andre enn egne medlemmer. På den annen side vil andre tillitsvalgte kunne ha interesse av at lønnsnivået til egne medlemmer ikke tilflyter andre, f.eks. ikke-organiserte. Regelverket som i dag regulerer innsyn i andres lønn i privat sektor oppfattes som fornuftig, men har en for svak rettskildemessig vekt i det en veileder fra Datatilsynet synes å være eneste hjemmelsgrunnlag. Departementet oppfordres herved til å regulere problemstillingen nærmere, f.eks. på forskriftsnivå. En mulig fremtidig atferdsnorm for en slik regulering etter forordningen artikkel 40 vurderes derimot som en for svak regulering av innsyn i lønnsopplysninger.

Innsyn i ansattes e-post

En støtter forslaget om å videreføre de materielle bestemmelsene om innsyn i ansattes epost mv i personopplysningsforskriften kapittel 9 i en ny tilsvarende forskrift, samt de mindre endringene og tilføyelsene som er foreslått i tillegg. Men en er uforstående til at forordningens artikkel 88 er til hinder for å videreføre bestemmelsen i dagens forskrift § 9-1 siste ledd om tilsvarende anvendelse av bestemmelsen overfor studenter og tillitsvalgte «så langt de passer». Vi anser det som viktig at nevnte grupper gis et minimumsvern mot vilkårlig innsyn i epost mv selv om studenter og tillitsvalgte ikke er i et ansettelsesforhold. En ser ikke den rettslige skranken for at nasjonal rett kan gi disse vernebestemmelsene selv om forordningens artikkel 88 ikke passer direkte.

Det ville vært en fordel om det i forskriftsteksten ble satt inn en bestemmelse om at innsyn i en tillitsvalgtes epostkasse stilt til rådighet av arbeidsgiver forutsetter ekstra strenge krav til innsyn. Forslag til nytt siste ledd i forskriften § 3: *Innsyn i epostkasse mv som benyttes av en tillitsvalgt fordrer ekstra varsomhet fra arbeidsgivers side.*

Aktivitetslogg på arbeidsplassen i edb-system eller datanett

Aktivitetslogger på arbeidsplassen i edb-system eller datanett som av sikkerhetsmessige årsaker er etablert i virksomheten, kan lett også brukes til uheldig overvåkning av de ansattes aktiviteter i løpet av arbeidsdagen. Dagens rettslige regulering av dette i personopplysningsforskriften §§ 7-11 og 9-2 andre ledd foreslås å opphøre fra departementets side i og med at hele forskriften foreslås å

opphøre. En forutsetter derfor at vernebestemmelsene knyttet til aktivitetsloggene, i likhet med innsyn i arbeidstakeres epost mv, videreføres regulert med det samme vernet som i dag overfor de ansatte i en fremtidig forskriftsbestemmelse. En antar at dette er meningen fra departementets side da de materielle endringene som følge av forordningen fra departementets side fremheves å være minimale. Departementets forslag til bestemmelser om arbeidsgivers innsyn i epostkasse m.v § 3 syvende ledd må i så fall endres slik at det fremgår at innsyn i aktivitetslogger er begrenset til slik bruk som er regulert i dagens forskrift § 7-11. Forordningen i seg selv hindrer heller ikke å videreføre dette vernet så langt en kan se.

Kameraovervåking på arbeidsplassen

En støtter spesifikt forslaget om bestemmelser om kameraovervåking på arbeidsplass som vi anser viderefører dagens ordning. En slutter seg videre til synspunktet om at bruk av uekte overvåkningskameraer reguleres tilsvarende, selv om dette etter departementets synspunkt faller utenfor forordningens virkeområde.

Regelverk om personvern knyttet til ansettelsesforhold

Forordningen artikkel 88 om behandling av personopplysninger i forbindelse med ansettelsesforhold bør aktualisere et tidligere meldt behov fra fagforeningenes side om en arbeidsgruppe bestående av Arbeidstilsynet, Datatilsynet og partene i arbeidslivet der behovet for det regelverket nevnte artikkel etterspør blir gjennomgått og foreslått.

Bransjenormer

Rettsreglene på personvernets område er med sin kompleksitet og strenge myndighetskrav såpass utfordrende at det vil være naturlig at bransjer søker sammen av rasjonelle årsaker for å utarbeide bransjenormer. En ser det som konstruktivt om det offentlige legger til rette for at bransjer søker sammen i slikt arbeid og opptrer som en samarbeidspartner for bransjer med spesielle utfordringer på personvernets rettsområde. Tekna ser derfor særlig positivt på forordningens artikkel 40 om atferdsnormer som nettopp gir myndighetene en slik «oppmuntringsplikt» og involverer det offentlige i dannelsen av bransjerelaterte atferdsnormer. Organisasjonene i arbeidslivet er et eksempel på en bransje som bør kunne finne sammen på personvernets område for å utarbeide nevnte atferdsnormer.

Med vennlig hilsen

Tekna – Teknisk-naturvitenskaplig forening

Ivar Horneland Kristensen
Generalsekretær